

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrtrleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 26. julija 1871.

O b s e g: Nauk o umni živinoreji. — Kmetijska in obrtniška razstava v Trstu. — Letošnja letina na Dolenskem. — Srečen začetek sviloreje. — Davek od hišne najemščine. — O jemanji nezakonskih otrok v rejo na kmete. — Suhor. — Bivša pariška komuna in socijalizem. (Dalje.) — Na Snežnik. (Konec.) — Dopisi. — Novi-car.

Gospodarske stvari.

Nauk o umni živinoreji.

Pod tem imenom je družba kmetijska kranjska ravnokar izdala bukve, ki so bile v „Novicah“ že omenjene in o katerih se v današnjem „Oglasniku“ bere naznanilo, po čim da se prodajajo in kje se dobivajo. Na čelu tem bukvam stoji sledeči predgovor:

„Živina je gospodarju kmetijskemu največe bogastvo.

Res je to, da vsak kraj ni enako ugoden živinoreji, ali da vsaj ni ugoden za rejo vsake živine. Al tudi to je resnica, da gospodar, ki umno ravná svojo živino in ki poslušá, kako se gospodarji védejo z blagom svojim ondi, kjer je živinoreja na visoki stopinji, ima od svoje živine desetkrat več dobička memo onega, kogar ne briga nič, kar se po svetu godí, in kdor o živinoreji komaj več vednosti ima, kakor je je imel Jakob nekđaj, ko je pri Labanu pastiril za Rahelo.

Umna živinoreja je vednost, ktere se gospodar učiti mora, kakor vsake druge vednosti, kajti le pravo znanstvo mu luč prižiga, da slabo blago odstrani iz svojega hleva, da si iz malovredne živine naredí dobro, iz dobre prav dobro. Vsaj je vsakemu gospodarju naposled vendar to cilj in konec, kedar si živino redí, da bi od nje in iz nje vlekél največi dobiček.

In kako lahko je mnogokrat to, ako se gospodarju le oči odpró, da vidi, kar mu po Vodnikovih besedah „stvarnica ponuja“ in da „srečo najde, če le ni zaspan!“

Poslednja leta so se v vseh deželah živinorejci nekako živejše gibati začeli; nezadovoljni s slabo domačo robo so jeli segati po tuji v drugih deželah, in ž njo začeli si boljšati ali žlahniti domačo; — zvedeli so, kako drugod izrejajo mlada živinčeta, kdaj in kako jih začno rabiti v ta ali uni namen, kako in kaj jim pokladajo, kakošni so pri njih hlevi, kako živini strežejo, da zdravo ohranijo itd.

Vse to so zvedeli po drugotnih skušnjah; prepričavši se pa, da jim po takem utegnejo dohajati veliko večí dobički, opustili so starodavne napake, in umnost posadili na mesto neumnosti, novost na mesto starega kopita.

Živinoreja v avstrijskih deželah pa je vzlasti se jela dvigati na višo stopinjo takrat, ko je c. k. minister kmetijstva grof Potocki, spoznavši, da za to, da kmetijstva državi največ plačujejo davka, je treba jim tudi nekoliko povrniti onega denarja, ki od njih teče v državni zaklad. Od tega časa je vlada hvalevredno začela vsaki deželi nekoliko denarne podpore dajati za

povzdigo mnogovrstnih razdelkov kmetijstva, in dobila jo je tudi za povzdigo živinoreje. Izvolilo si je pa c. kr. ministerstvo posebno kmetijske družbe za svoje posrednice, ki nasvetujejo, česa je potreba vsaki deželi, in prejeti denar po pravilih, ki jih potrdi ministerstvo, obračajo za različne potrebe.

In tako je tudi pri nas na Kranjskem, Štajarskem, Primorskem, Koroškem — Slovenskem sploh.

Ko je pa za blagor kmetijstva že več ko 100 let nevtrudljivo delavna družba kmetijska kranjska začela pred 3 leti nakupovati goveda, ovce in praseta tujih žlahnih plemen in jih deliti kmetom našim po deželi, — ko je začela po novem načinu premije dajati gospodarjem za lepo govejo živino, in ko je deželna komisija za povzdigo konjereje nasvetovala novo pot, da se doseže ta namen, razvidela je družba kmetijska živo potrebo, da se našim gospodarjem podá tudi v posebni knjigi natančen poduk, kako naj v vseh razmerah ravnajo živinorejo, da si ž njo pomnožijo dohodke svoje, deželi pa ustvarijo živino tako, da ne bode treba lepih denarcev pošiljati na tuje.

In meni je sl. družba dala nalóg, naj spišem tako podučno knjigo, kolikor mogoče po domače, da jo lahko razume tudi najprostejši kmetič. Da pa se tam, kjer je treba, pisana beseda oživi s tem, da se živinorejcu nauk pred oči postavi v podobah, zato so se dale po dobro izbranih izgledih narisati slike, ki jih je kamnotiskarnica Köckeljeva na Dunaji izvršila tako izvrstno, da v tem razdelku slovensko slovstvo dosehmal ni še imelo take knjige.

In tako misli družba kmetijska kranjska, da vstreže s to knjigo ne le svojim deželanom, temuč tudi vsem drugim gospodarjem po slovenskih deželah, ki zmirom radi segajo po knjigah, ki jih izdaja družba kranjska.

Idi tedaj knjižica po vseh okrajinah mile naše domovine in razširjaj poduk umne živinoreje ne samo pri tacih gospodarjih, katerim so hlevi polni živine, temuč tudi pri tacih, ki imajo le majhen hlevček!“

Kmetijska in obrtniška razstava v Trstu.

Družba kmetijska in obrtniška v Trstu napravite združeni razstavo kmetijskih pridelkov in mašin in obrtnijskih izdelkov pa tudi druž h umetnosti. Razstava se odpre 20. dne septembra in jenja 20. oktobra.

Za izvrstne reči se bodo dale premije v denarji, zlate, sreberne in bronaste medalje, kmetijske mašine in pa pohvalna pisma.

Čeravno je ta razstava najbolj namenjena primorskim deželam, se vzeme vendar tudi od vseh drugih dežel našega cesarstva v razstavo, kar se jej pošlje

kmetijskih, obrtnijskih ali umetnih reči, in tudi ti razstavniki dobodo premije, medalije, mašine in pohvalna pisma, ako so izvrstno bile spoznane.

Kdor hoče v to razstavo kaj poslati, mora to poprej naznaniti, in sicer zadnji čas do 15. dne prihodnjega meseca avgusta, ali naravnost razstavnemu odboru v Trst ali pa tržaški, kranjski, štajarski, koroški zbornici obrtnijski (Handelskammer).

Letošnja letina na Dolenskem.

V okraji Mokronoškem, Novomeškem, Kostanjeviškem in Krškem se letina kaže bolja, kakor se je vsled slabega vremena v preteklem mesecu nadjati smela.

Sená se je nakosilo obilo razun nekterih krajev, ki jih je povodinj poškodovala. Ozimina je lepa gledé na zrnje in slamo. Jari ječmen, oves in krompir obetajo dober pridelek. Le kuzuza in trta ste zaostali. Svilo-reja se je tu in tam dobro, tu in tam slabo obnesla. V nekterih krajih so se le domači rumeni kokoni lepo obnesli, japonski so šli pod zlo; v drugih je ravno nasproti. Posebno lep je pridelek gosp. Povšeta v Mirnipeči, dr. Rozine v Novem mestu — ves iz domačega rumenega semena. Kdor želi zdravega semena, dobí ga pri teh svilorejcih. Povsod pa se čuje tožba, da svilorejec, ki kaj pridelka ima, ne vé, kamo bi se obrnil s pridelkom. Naj bi sl. družba kmetijska to stvar v prevdarek vzela, ker je silno potrebno, da gospodarji ne opustijo sviloreje. Če se na Kranjskem ne dobí nobeden, ki bi nakupoval svilne kokone, naj bi se v Gorici, kjer je vsako leto svilni sejm, poiskal kak komisijonar, ki bi proti majhni proviziji to reč v svoje roke vzel. — Čbelorejna naprava pl. Langerja pri Št. Joštu se izvstno ravná; od domačih in tujih dežel je dobila naročila na kranjske čbele. — Gosp. Mah v Zlateneku ima skor poldrugi milijon svilnih gosenic Yama-ma-i v mladem hrastnem gozdu, ki kakih 10 oralov meri. Vse živijo pod milim nebom. Še le v kakih 14 dnevih se bode pa vedelo, kako se bodo obnesli. Letos je pa g. Mah dobil neko novo pleme sviloprejk, ki se s hrastovim perjem redi in se sviloprejka Perniji imenuje. Pravijo, da to novo pleme staro Yama-ma-i še veliko prekosí.

Po sporočilu viteza Gutmansthala.

Srečen začetek sviloreje.

Iz Sodražice 14. julija.

Prejel sem po c. kr. ljubljanski kmetijski družbi 2 lota jajčic celične izreje, ki ga je dobila iz gorške poskušalnice.

Ker pa je bilo tega semena za-me preveč, sem ga 1 lot oddal, in sicer pol lota v Ipavo in pol lota v Ribnico, od koder je bilo na Laško poslano. Pol lota jajčic sem dal izvaliti 7. maja, ki jih je človek pri sebi nosel; pol lota sem pa prinesel še le 27. maja v sobo, kjer se je že prva polovica krmila. Oboje gosenice so bile ves čas popolnoma zdrave; prva polovica se je začela 28. junija, druga polovica pa danes (14. julija) zapredati. Le danes se je zapazilo, da nekaj malo tistih gosenic, ki so se še le 4. dan izvalile, na zaspianosti boleha. Od vsacega dneva so se na posebno leso devale. Na 3 lesah so vse popolnoma zdrave. Vzrok tej bolehnosti utegne biti ta, da je bila noč med 12. in 13. julijem zavolj deževanja poprejšnjega dneva posebno hladna, in ti črviči, ko so še v četrtič spali, so bili najbliže pri odprtem oknu čez noč.

Okoliščine so bile letos za svilorejo pri nas posebno neugodne; od začetka je bilo pomanjkanje krme

in po tem vedno mrzlo deževno vreme. — V ribniški okolici so štirim svilorejcem, ki so od drugod jajčica dobili, vsi črviči že precej po tretjem spanji za zaspianostjo (letargijo) poginili; pri meni pa noter do danes ni bilo nobene tudi najmanjše bolezni ne pri gosenicah ne pri mešičkih zapaziti.

Ako se tudi po drugod goriško seme tako srečno obnaša, kakor pri meni, kar bi prav rad zvedel,*) morem ravno to seme vsem svilorejcem prav posebno priporočiti.

Tudi moram še hvaležno pristaviti, da me je v sadjereji, v čbelarstvu in v sviloreji posebno dobro izurjeni Sodraški učitelj g. Leopold Abram v sviloreji praktično več podučil, kakor se iz najboljših podučnih bukvic teoretično naučiti dá. J. Lesjak.

Iz Dolenskega.

Letošnja sporočila o sviloreji v „Novicah“ niso nič kaj vesela. Od mnogih krajev se slišijo tožbe zavoljo neugodnega vremena, ki je črvičem škodovalo. Tem bolj toraj veselí človeka, ako sliši, da so drugi tudi neugodnemu vremenu vklub pridelali še precej in zdravih kokonov. Tako jih je naš vrli svilorejec Janez Povše v Mirni peči zopet letos cent in 10 funtov pridelal, s katerimi so kupci prav zadovoljni. Tudi tisti, ki so lani od njega semena kupili, so bili letos srečni, kakor gosp. Rus v Mirni peči in dr. Rozina v Novem mestu, in mnogi drugi vnanji, ki sporočajo, da se jim je seme dobro obneslo. Naj bi toraj naši svilorejci si pred vsem le dobrega semena preskrbeli, potem pa tudi po umniših svilorejcih črvičem streči se učili; svest sem si, da se jim bode tudi v manj ugodnih letih njih trud splačal. —

H koncu pristavim še to željo: naj bi si naše c. k. pošte tudi slovenska imena pošt v svoj „Index“ zapisale, da ne bi hodila pisma križem svetá, predno na pravi kraj pridejo. Videl sem pismo, ki je bilo na Goriškem 1. junija l. l. oddano, ki je pa na Dolensko še le 14. julija priromalo (samo zbog tega, ker je imé zadnje pošte bilo slovensko pisano). V tem pismu je nekdo pisal po 40 funtov kokonov, ker pa je pismo prepozno prišlo, se mu ni moglo več vstreči. Tako trpita kupec in prodajalec škodo!

Národno-gospodarske stvari.

Davek od hišne najemščine.**)

Ako ima hišni gospodar v svoji hiši kake prostore prazne, ki mu nobene najemščine ne donašajo, naj jih kot prazne nemudoma dotični c. kr. okrajni gospôski naznani, da se mu od taistih davek za dotični čas odpustí.

Kriva misel je to, ako kdo meni, da, ako je naznanil to od prve polovice leta, tudi veljá za drugo polovico. Od c. kr. finančnega ministerstva je določno izrečeno, da se morajo omenjena naznanila od polovice do polovice leta ponavljati, ako z davkom obloženi prostori prazni ostanejo, če se hoče odpust davka doseči.

Podučne stvari.

O jemanji nezakonskih otrok v rejo na kmete.

Iz okrožnice, ki jo je ravnokar deželni odbor kranjski poslal županom po deželi in o kateri je pre-

*) Glejte tudi zadnji list „Novic“ in prejšnji. Vred.

***) Hvala; prosimo večkrat kaj. Vred.